

Agresija internetā. Tiesību aizsardzības mehānismi

2024. gada 27. novembris

1

Latvijas normatīvais regulējums

Krimināllikuma (KL) 132. pants – draudi izdarīt slepkavību un nodarīt smagu miesas bojājumu;

KL 132.1 pants – vajāšana (žurnālistes I. Sprinģes gadījums);

Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sab. kārt., valsts val. liet. jomā
11.1 pants (pret personu vērsta agresīva uzvedība).

- Kā norādīts anotācijā tiesību norma atvasināta no 11. panta (sīkais huligānisms).
- Nav nozīmes, vai agresija pausta tieši vai attālināti, normas piemērošana nav atkarīga no iemesliem un mērķiem, kuru dēļ pret personu veikta agresija.
- Tiesību normu būs iespējams piemērot, ja likumpārkāpēja rīcība objektīvi apdraud citas personas mieru, rada pamatotu uztraukumu par personas vai tās tuvinieku aizsargātām interesēm.

2

Latvijas normatīvais regulējums (2)

- Krimināllikuma 157.pants paredz atbildību par neslavas celšanu. Panta pirmajā daļā noteikts, ka par apzināti nepatiesu, otru personu apkaunojošu izdomājumu tīšu izplatīšanu iespiestā vai citādā veidā pavairotā sacerējumā, kā arī mutvārdos, ja tā izdarīta publiski (neslavas celšana), soda ar probācijas uzraudzību vai ar sabiedrisko darbu vai ar naudas sodu.
- Panta otrā daļa paredz atbildību par neslavas celšanu masu saziņas līdzeklī. Par to soda ar īslaicīgu brīvības atņemšanu vai ar probācijas uzraudzību, vai ar sabiedrisko darbu, vai ar naudas sodu.

3

Citi mehānismi

- Vēršanās vispārējās jurisdikcijas tiesā par goda un cieņas aizskārumu
 - ☞ CL 2352.1 pants: katram ir tiesības prasīt tiesas ceļā atsaukt ziņas, kas aizskar viņa godu un cieņu, ja šādu ziņu izplatītājs nepierāda, ka tās atbilst patiesībai. ☞☞
- Platformu atbildība (labie piemēri no Facebook).

4

Aktuālā tiesu prakse saistībā ar neslavas celšanu

- Ar Augstākās tiesas (AT) Senāta lēmumu lietā Nr. SKK-320/2024 (110911825519) atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību un tādējādi stājās spēkā apgabaltiesas spriedums, ar kuru apsūdzētais notiesāts par vajāšanu un neslavas celšanu pret zvērinātu advokātu. Tiesa lietā vērtēja un secināja, ka persona nav sadarbojusies ar LPSR drošības iestādēm.
- Ar AT Senāta Krimināllietu departamenta 2022.gada 11.augusta lēmumu lietā Nr. SKK-138/2022 (11817001018) nolemts atstāt negrozītu Rīgas apgabaltiesas 2021.gada 4.oktobra lēmumu.

Kritēriji neslavas celšanas lietās (1)

Kritēriji, pēc kuriem var tikt vērtēta neslavas celšana, kas rezultējās no minētajiem AT nolēmumiem:

- **Apzināta** neslavas celšana ir tad, ja citi cilvēki tiek iepazīstināti ar attiecīgo info. To var izdarīt tikai ar tiešu nodomu, jo vainīgais apzinās, ka par cietušo izplatītās ziņas ir nepatiesas un apkauno viņu, vēlas ar šo rīcību celt neslavu (KL komentāri). Tas ir formāls noziegums, nav saistīts ar seku iestāšanos.
- Neslavas celšanas priekšmets ir **izdomājums**, kas var attiekties uz pagātnes un tagadnes apstākli vai faktu un apkauno cietušo. Noziedzīgā nodarījuma sastāvs būs tikai tad, ja tiks konstatēts, ka cietušo apkaunojošie fakti neatbilst patiesībai. Izdomājumam jābūt tādām, kas apkauno cietušo (vērtē tiesa).

Kritēriji neslavas celšanas lietās (2)

- Izdomājumam jābūt **faktam**, nevis viedoklim. Par faktu var liecināt personas pausto apgalvojumu pamatošana.
- Tālāk tiek vērtēts izdomājuma (fakts, nevis viedoklis) – vai ir **nepatiess**. To var pārbaudīt, piemēram, no publiskā vidē pieejamās info (vai pret personu ierosināts KP, vai ir sodīta). Var noteikt lingvistisko ekspertīzi, lai noskaidrotu vārdu nozīmi (piem., čekists, Kremļa aģents).
- Lemjot, vai info apkauno cietušo, jāņem vērā info saturs (kas pateikts, kā persona to uztvēra, kādu nozīmi sabiedrība kopumā piešķir noteikta veida info).

Kritēriji neslavas celšanas lietās (3)

- Svarīgs apstāklis ir **sistemātiskums**.
- Neslavas celšanas gadījumā tiek vērtēts gods un cieņa objektīvā nozīmē, tātad šo īpašību vērtējums no apkārtējo viedokļa. Tāpēc neslavas celšana konstatējama tad, ja **trešās personas tai varēja noticeēt vai noticeja**. Par to var liecināt citu cilvēku uzmanības pievēršana, komentāri.
- Judikatūrā atzīts, ka masu saziņas līdzeklis KL 157.panta izpratnē ir arī **interneta vietne (tīmekļvietne)**, ja tā ir publiski pieejams informācijas avots un ar tajā sniegto informāciju var iepazīties plašs personu loks.

Latvijas situācijas piemēri

- 1 Sociālajos tīklos tiek izplatīti agresīvi, uzbrūkoši, rupji, neslavu ceļoši izteikumi pret žurnālistiem.
- 2 Atsevišķi komentētāji to dara ilgstošā laika posmā.
- 3 Vērojams, ka citi cilvēki iesaistās.

9

Somijas piemērs

- Džesika Aro (Jessika Aro) ir Somijas nacionālā radio žurnāliste, kura 2014.gadā izmeklēja prokrievisko troļļu fermu pastāvēšanu.
- Pret viņu tika uzsākta ilgstoša vajāšanas kampaņa, kurā mobilizējās daudzi «troļļi» un interneta lietotāji.
- Viņai sūtīja seksuāli aizskarošas ziņas, apvainoja par iesaisti informācijas karā un par vārda brīvības iznīcināšanu.
- 2018. gadā 3 personas tika notiesātas par neslavas celšanu žurnālistei (arī vajāšanu). Tiesa skatīja lietu no abu pušu tiesībām uz vārda brīvību, uzsverot Dž. Aro privātumu un vārda brīvību.

10

Paldies!

